

N:o 1.

Ank. till Riksd. Kansli den 24 Febr. 1873, kl. 12 midd.

Första Kammarens Första Tillfälliga Utskotts Betänkande N:o 1, i anledning af Herr Friherre Sprengtportens motion (N:o 17) angående skogshushållningen.

Uti förevarande, inom Första Kammaren väckta och till Utskottet hänvisade motion har motionären föreslagit:

“att Riksdagen ville till Kongl. Maj:t i underdånighet hemställa, att som grunder för de åtgärder, som synas möjliga och behöfliga att vidtaga, till befordrande af en ordnad skogshushållning inom riket, må gälla:

1:o) att, om den nu befintliga bevakningspersonalen å statens skogar, företrädesvis de norrländska, finnes otillräcklig för dessa skogars vård och freddande, en fullständigare och fastare organisation må gifvas densamma, för hvars genomförande, i den mån häraf ökade utgifter kunna uppstå, tillgång må beredas af inflytande skogsmedel;

2:o) att i allmän lag må stadgas, att skog, som finnes växa å bergig och stenbunden mark och mosand eller som å hädanefters behörigen upprättad karta, på grund af ekonomiska skäl ansetts böra som skog bibehållas, icke bör få afverkas på annat sätt, än som låter förena sig med dess återväxt, utan så är, att skog behöfver afröjdas till förekommande af skada å odlade egor, för anläggande af väg eller för andra ekonomiska behof, samt att den, som bryter mot denna föreskrift, som gäller all skog, äfven den som eges af enskild man, må i laga ordning kunna åläggas att på lämpligaste sätt återbringa den afröjda skogsmarken till full växtlighet inom viss föreskrifven tid;

3:o) att, då vid laga skifte afröjd skogsmark lägges till skog, det bör bestämmas inom hvilken tid skog å den afröjda marken åter bör vara uppdragen, dock att härvid lemnas understöd af staten;

4:o) att, då rättighet till parkers eller skogslotters afverkning på vissa år

försäljes, anmälan härom göres hos Konungens Befallningshafvande, på det uppsigt må kunna föras deröfver, att hvad i 2:dra punkten föreskrifves blir iakttaget;

5:o) att tillsvidare och intilldess en ordnad hushållning mera allmänt blifvit införd å de enskilda skogarne, hvarvid utgallring af smäckrare virke ingår i hushållsplanen, en efter behovvet lämpad utförseltull å sådant sågadt eller osågadt virke må blifva införd;

6:o) att jägeristaten i orterna, i likhet med hvad som är stadgadt rörande biträde af landtmätare och statens agronomer, må kännas pliktig att, i den mån deras öfriga embetsgörömål medgifva, biträda enskilde vid uppmätning, kartläggning, indelning och inspektion af deras skogar, samt att en taxa bestämmes, hvarefter den ersättning bör utgå, som tillkommer förrättningsmannen.

Frågan om skogshushållningen inom vårt land torde, med afseende å såväl landets klimatiska förhållanden, som dess hufvudnäringars beskaffenhet, få anses intaga ett framstående rum bland föremålen för statsmakternas omsorger. Länge hafva också de alltmera tilltagande farhågorna, att våra skogar icke vårdades på ett sätt, som för framtiden betryggade deras ur antyddas synpunkter för fäderneslandet så viktiga bestånd, tid efter annan föranledt framställningar hos statsmakterna och åtgärder från deras sida. Om man också vågade antaga och hoppas, att nämnda farhågor, hvilka alltemellanåt funnit jemväl andra offentliga uttryck för sin tillvaro, i någon mån vore öfverdrifna, torde man likväl ej kunna förneka, att de ega någon giltig grund, och följaktligen icke böra fränkänna dem all betydelse. I hög grad önskvärdt vore derföre, att en tillfredsställande utredning af förhållandet komme till stånd, samt att den grannliga frågan, om och på hvad sätt lagstiftningen bör ingripa i den enskildes rätt att förfoga öfver sina skogar, snart vunne en lösning, och Utskottet måste derföre gilla hvarje lämplig åtgärd, som vidtages eller föreslås i denna syftning.

Ehuru Utskottet följaktligen erkänner den föreliggande motionens fosterländska syfte och betydelse, såsom åsyftande att föra den omhandlade, ännu i allmänhet olösta frågan framåt, har Utskottet likväl på följande skäl funnit sig icke böra tillstyrka, att Riksdagen nu skulle afåta den i motionen föreslagna framställningen.

Sedan nemligen Riksdagen i underdånig skrifvelse den 13 Maj 1868 anhållit, att Kongl. Maj:t ville dels utse en komité med uppdrag att, efter inhemtad noggrann kännedom om de norrländska skogsförhållandena, afgifva ej mindre fullständigt utlåtande härom, än äfven förslag såväl till lämpliga lagbestämmelser, som till behöfliga författningsstadganden, för åstadkommande af en förbättrad skogshushållning i de norrländska provinserna, dels ock taga i öfvervägande, huruvida och på hvad sätt komiténs utlåtande och förslag kunde till Kongl. Maj:ts åtgärd föranleda, för befordrande af en ordnad skogshushållning

i Norrland; så har Kongl. Maj:t tillsatt en sådan komité, samt denna, efter noggrann utredning af det densamma förelagda ämne, under den 21 December 1870 afgifvit betänkande och förslag; hvarefter Skogsstyrelsen deröfver blifvit hörd och den 14 sistlidne November med underdånigt utlåtande inkommit.

Enär Riksdagen sålunda, utan att anse sig böra framställa några bestämda grunder för skogslagstiftning för Norrland, öfverlemnade frågan om ordnandet af skogshushållningen inom denna vidsträckta och företrädesvis skogsbördiga landsdel till Kongl. Maj:ts pröfning och de åtgärder, som deraf kunde påkallas; samt omfattande förberedelsearbeten blifvit i anledning deraf vidtagna och först så nyligen afslutats, att Kongl. Maj:t ännu icke kunnat medhinna eller ens under innevarande riksmöte torde medhinna att åt det vidlyftiga och grannliga ärendet egna slutlig pröfning; men den framställning till Riksdagen, som af en sådan pröfning antagligen måste föränledas i de delar som finnas vara på statsmakternas gemensamma beslut eller anslag från Riksdagens sida beroende, redan under nästa riksmöte bör kunna förväntas, synes det Utskottet icke vara lämpligt, att Riksdagen nu skulle aflåta en förnyad framställning rörande de norrländska skogsförhållandena, med uttalande tillika af vissa grunder för en lagstiftning derutinnan; och då de hufvudgrunder, som kunna göra sig gällande i fråga om skogslagstiftningen för Norrland, i väsendtlig mån, om ock med någon jemkning, torde vara tillämpliga i afseende å enahanda fråga rörande öfriga delar af riket, hvadan begge frågorna så nära beröra hvarandra, att ett uttalande om grunderna för lagstiftningen i det sednare hänseendet jemväl innebär ett uttalande i det förra, anser Utskottet icke eller en särskild framställning angående grunderna för skogshushållningens ordnande inom sistnämnda delar af riket för det närvarande lämpligen böra ega rum.

När härtill kommer, att det, enligt Utskottets förmenande, vore fördelaktigt för lösningen af begge dessa, hvar för sig viktiga frågor, att den norrländska, hvars beredning redan är undangjord, kunde vinna slutlig behandling, utan en till inveckling deraf ledande sammanblandning med frågan om skogslagstiftningen för det öfriga riket, samt att denna sednare fråga först efter lösningen af den förra och med ledning af det resultat, hvartill man derutinnan kommit, sedermera, om så nödigt finnes, göres till föremål för särskild framställning, så finner Utskottet sig böra vördsamt hemställa, att förevarande motion ej må till någon Riksdagens åtgärd föränleda.

Stockholm den 24 Februari 1873.

På Utskottets vägnar:

J. W. Sprengtporten.

Reservationer:

af Herr Friherre *J. W. Sprengtporten*: "Den motion, som af mig väckts och haft till föremål att fästa Riksdagens uppmärksamhet å behovet af dess medverkan till åstadkommande af en ändamålsenlig och betryggande vård af såväl de allmänna som enskilda skogarne i riket, har icke lyckats vinna understöd af Utskottet, som, utan att ingå i en granskning af motionen i dess särskilda delar, sammanfattat sitt utlåtande i en enda punkt.

Af denna anledning och då denna uppfattning af frågan haft till följd, att de framställda förslagen blifvit endast på formella skäl underkända, finner jag mig föranlåten att, med förbigående af 3:dje punkten i motionen, som synes tala för sig sjelf, i öfrigt anföra de skäl, som gifva stöd åt mina påståenden.

Sålunda får jag till förklaring af 1:sta punkten anföra: att norrländska Skogskomitén, som på grund af Riksdagens begäran tillsattes den 18 Juni 1868, i sitt afgifna betänkande af den 21 December 1870, uttalat sig för behovet af bevakningspersonalens förstärkning å de norrländska kronoskogarne medelst anställande af 82 extra kronojägare utöfver det motsvarande antalet ordinarie, som finnas antagne för vården af dessa skogar, samt att komitén till betänkande af de kostnader, som föranleddes af dessa anordningar, föreslagit beviljandet af ett årligt anslag af 8,200 riksdaler. Vidare har komitén anfört: "att de svårigheter hvarmed kronojägaren har att kämpa, ökas i samma mån, han finner sig urständsat att med nödig skyndsamhet förfoga sig till det ställe inom bevakningsdistriktet, der hans närvaro i hvarje särskildt fall påkallas, hvarför komitén fäster uppmärksamheten å åtskilliga utvägar, som erbjuda sig att bereda kronojägarne fasta bostäder, samt föreslår, att för detta ändamål ett årligt anslag af 2,000 riksdaler måtte anvisas.

Vid detta förhållande och då af Skogsstyrelsens underdåniga utlåtanden och berättelser icke kan dragas någon annan slutsats än en sådan, som gifver stöd åt komiterades framställning, hade jag föreställt mig, att, om behof är förhanden att gifva en fastare organisation åt bevakningspersonalen å de norrländska skogarne, än den som hittills funnits, och hvilket kan ske på mer än ett sätt, en hemställan från Riksdagens sida i denna för hela riket så viktiga angelägenhet, icke kunde fela att verksamt underlätta och bereda framgång åt de åtgärder, som af Skogsstyrelsen i förevarande fall kunde komma att vidtagas eller redan må vara inledda.

Statens befogethet att hafva ett öga å den enskilda skogshushållningen är

långt för detta erkänd af bada statsmakterna; af Rikets Ständer i deras underdåniga skrifvelse af den 5 December 1854, hvori de yttra: "Med fästad uppmärksamhet på de allt mer och mer bekymrande resultater, som af den enskilda skogshushållningen här i riket lemnas, hafva Rikets Ständer ansett lagstiftningens mellankomst vara af behofvet högt påkallad". Och vidare säges: "Statens befogenhet att meddela sådana inskränkningar i den enskildes dispositionsrätt öfver skogen, hvarigenom dess framtida bestånd iaktages, har sin grund i detta naturalsters outhärlighet"; och i sitt svar å denna framställning har Kongl. Maj:t i skrifvelse af den 30 Maj 1857 yttrat, "att, ehuru Kongl. Maj:t erkänner riktigheten af Rikets Ständers uttalade åsigt, att staten må anses ega befogenhet att bestämma sådana inskränkningar i den enskildes dispositionsrätt af sin skog, hvarigenom dess framtida bestånd kunde betryggas, Kongl. Maj:t likväl af anförda skäl icke ansett sig för närvarande böra framställa något förslag till stadgande i ofvanberörde syftning". Behofvet af lagbestämmelser till förekommande af de enskilda skogarnes missvärd är för öfrigt vitsordadt af Landbruksakademierna och de flesta af länens hushållningssällskap; och af norrländska Skogskomitén har yttrats, att skogsförödelser i Norrland låter sig icke rätta på annat sätt, än genom lagstiftningens allvarsamma ingripande.

I många af Europas länder såsom Tyska staterna, Österrike, Frankrike, och Danmark äro de enskilda skogarne ställda under statens uppsigt, som synnerligast i Österrike och i allmänhet i bergstrakterna stödjer sig vid särdeles noggranna bestämmelser.

Man frågar sig då, icke utan skäl, hvad som kan vara orsaken till det motstånd eller den obeslutsamhet, som upprest sig mot införandet inom vårt land af en skogslag, så ofta det gällt att öfvergå från ord till handling? Och tvifvelsutän är anledningarne härtill många; men jag vill endast fästa mig vid den, som onekligen i främsta rummet förtjenar att beaktas och som bör sökas i svenska folkets häfdvunna och djupt rotfästade ömtålighet i allt, som synes beröra eganderättens helgd; men om man emot denna så berättigade och naturliga känsla uppställer vådan af landets ödeläggelse och förstörelsen af dess hjälpmedel, då ledes man icke till det omdömet, att en skogslag, som inskränker en egares rätt att missvärda sin skog, är oförenlig med enskild rätt, utan till en annan slutsats, som endast fäster sig vid lagens uppställning, hvilken bör vara sådan: att den enskildes rätt icke trädas en hårsman närmare, än som för ändamålet är nödigt. Det torde icke heller kunna sägas, att ett lagbud, som icke kan få någon retroaktiv betydelse eller som i något fall må kunna tillämpas utöfver sin ordalydelse, öfverskridit gränserna, då det af skogens innehafvare icke fordras annat, än att han, genom att gifva en omtänksam vård åt sin tillhörighet, bör godtgöra den skada, han tillfogat sig sjelf och samhället genom sin misshushållning.

Utvägarne att upprätthålla ett lagbud få icke saknas; det fordras sålunda, om lagen skall få kraft att hejda missbruken och uppväcka rättsmedvetandet, hvilket i främsta rummet bör vara dess ögonmärke, att gifva åt den uppsigt, som staten förbehållit sig, den form, hvarigenom ändamålet vinnes, på samma gång som trygghet och gagn beredes den enskilde; men åt hvilken bör man anförtro ett så grannliga värf, om icke åt den teoretiskt och praktiskt bildade embetsmannakorps, som har sig anförtrodd vården af de allmänna skogarne i landet? Det är visserligen sagdt, och en sådan mening är uttalad i Kongl. Maj:ts förut åberopade bref af 1857, att denna korps är alltför fåtalig för att kunna, jemte sina öfriga tjensteåligganden, öfvervaka den enskilda skogshushållningen; men månne dess tjenstgöring, synnerligast inom rikets mellersta och södra landskap, kan vara så ansträngande, att detta kunde utgöra ett hinder? Man har ju exempel på att landtmäteripersonalen, oansedt dess tid är mycket upptagen af skiftesförrättningar, är tillgänglig för utförandet af ekonomiska uppdrag, hvartill den kallas af enskilde. Icke heller saknas det inom vårt land unge män med nödiga förstudier, som under handledning af befälet vid jägeristaten skulle kunna påräknas som biträden åt detta vid utförande af sådana, dess uppsigt tillhörande göromål, som fordra tid och noggrannhet, men föga taga erfarenhet och tekniska kunskaper i anspråk. En sådan tillökning i arbetskrafterna medför ingen kostnad för staten, då arbetet godtgöres af den, som begagnat sig af detsamma. Men om äfven i följd af ökade göromål någon tillökning af jägeristatens personal, inom ett eller annat län, kunde komma att erfordras, bör man väl icke låta sig afskräckas af en jemförelsevis obetydlig utgift för att vinna ett stort och viktigt ändamål.

Emellertid har af några, sannolikt af besparingsskäl, yrkats, att uppsigten öfver de enskilda skogarne borde uppdragas åt kommunerna; men redan i principen af en kommunaluppsigt öfver enskild egendom ligger en tanke, som möjligen i tidernas längd skulle kunna utbilda sig till irriga begrepp om rättigheter; icke heller lär man kunna vänta att inom alla kommuner finna personer, som innehafva de insigter och den erfarenhet i de ämnen, som röra skogars uppdragande och vård, som äro outhärliga för en tillsyningsman och hvilka egenskaper man endast kan vara viss om att träffa hos den bildade forstmannen. Jag har sålunda icke kunnat tänka mig något annat sätt för ordnandet af den uppsigt, som är afsedd att utöfvas öfver den enskilda skogshushållningen, än det, som innefattas i 6:te punkten af motionen.

Hvad angår skogsköpen och afverkningen till export af omoget virke, som, för att tillfredsställa industriens stigande behof å världsmarknaden, på senare tider synes hafva tilltagit i en förut okänd grad, inskränker jag mig till endast ett åberopande af norrländska Skogskomiténs yttrande, som säkert icke saknar tillämplighet annorstädes. Komitén säger: "Dessa båda sätt att bruka

skogen torde, om de icke genom lagstiftningens mellankomst återföras inom de gränser, som nödig omtanke om skogens bevarande under egennyttans och oförståndets ingrepp utstakar, inom kort hafva vunnit en utsträckning, som på det allvarsammaste hotar Norrlands framtid“.

Det återstår likväl ännu, innan jag öfvergår till upptagande af de skäl, som Utskottet lagt till grund för sitt afslag, att för fullständighetens skull yttra några ord beträffande sättet att inleda åtal mot öfverträdelse af de föreslagna lagbudena, helst så länge lagen är ny och andra författningar, såsom Skiftesstadgan och Landtmäteri-instruktionen, icke blifvit bragte till öfverensstämmelse med dess bokstaf; och får då uttala den åsigt jag i detta afseende hyser: att innan någon för öfverträdelse af denna lag åtalas inför vederbörlig domstol, öfverträdelsens beskaffenhet bör vara noga utredd af behörig jägeritjensteman, hvarefter målet underställes Konungens Befallningshafvande, som, efter det den tilltalade gifvits tillfälle att förklara sig, afgör om målet bör fullföljas eller om det på grund af sig företeende omständigheter må förfalla, hvilket alltid bör ske, då den det rör ikläder sig förbindelsen att på lämpligaste sätt, efter anvisning, återbringa den missvårdade eller för hårdt anlitade skogsmarken till växtlighet. Tillkommande det Konungens Befallningshafvande att genom behörig jägeritjensteman vaka öfver verkställigheten.

Utskottet, som icke synes vara obenäget för en lösning af skogsfrågan i sin helhet, antager likväl, att det för sakens framgång skulle vara fördelaktigast, om de norrländska förhållandena betraktades allena för sig och att först då, när man, i hvad rörde Norrland, kommit till ett afgörande, åt lagstiftningen gäfves en utsträckning, som omfattade hela riket; men då frågan stödjer sig vid en grundsats, som gäller lika för alla delar af landet, och då det endast åsyftas en underdånig framställning till Kongl. Maj:t, på hvars höga afgörande det kommer att bero i hvilken ordning frågan bör företagas till pröfning samt jag, i motsats till hvad Utskottet i öfrigt anfört, för min del antager, att Riksdagens underdåniga framställningar icke kunna göras beroende af tidsberäkningar och jag sålunda i intet fall kan biträda de meningar Utskottet uttalat i sitt betänkande, måste jag yrka afslag å detsamma och bifall till motionen i dess särskilda delar.“

af Herr *Ros*: “Uti Utskottets utlåtande har jag icke kunnat instämma. Jag har nemligen, hvad den formella behandlingen beträffar, ansett att yttrande bort meddelas öfver hvarje punkt af motionen och utlåtande derpå grundas om eller i hvad mån den bort förkastas eller understödjas och i sednare fallet underdånig skrifvelse tillstyrkas.

Med antagande af denna ordning för behandlingen af motionens sär-

skilda delar har jag, efter öfvervägande af skälen för och emot motionärens förslag, ansett mig böra uttala den åsigt:

att första punkten, såsom rörande ifrågasatt organisation af skogsstaten, utgör ett ämne, hvarmed Riksdagen omedelbart ej borde taga befattning;

att den i 2:dra punkten gjorda hemställan bort understödjas hvad angår de enskilda skogarne — icke statens eller de allmänna, för hvilka föreskrifter om en ordnad skogshushållnings införande redan finnas — genom erkännande af behovet utaf lagstadganden, som, utan att på förhand inskränka nyttjanderätten, bestämde när och under hvilka förhållanden det må vara befogadt att ålägga den enskilde skogsegaren skyldighet att bereda återväxt å afverkad skogsmark, för hvilket uttalande stöd i viss mån kunnat hemtas ej mindre från i detta hänseende ännu gällande § 18 mom. 3 af 1805 års skogsordning, än den, angående skogshushållning för Gotland, särskildt gällande lag af den 10 September 1869;

att med antagande af nyss antydda grundsats angående den enskildes skyldighet att åstadkomma skogsåterväxt, någon särskild bestämmelse för de fall, som afses uti 3 och 4 punkterna af motionen ej erfordras;

att deremot synnerligt afseende bort fästas vid motionärens hemställan uti 5:te punkten, dock endast för så vidt densamma afser inskränkning i den afverkning af ungskog som eger rum i och för utförsel af sparrar, telegrafstolpar och pitprops samt annat oförsågadt virke af de dimensioner, som med uppräknade slag af virke kan jämföras, hvilken inskränkning, såvida densamma icke kan vinnas genom utförseltulls åsättande, torde utgöra föremål för den ekonomiska lagstiftningsrätten; och

att 6:te punkten ej borde föranleda någon åtgärd, då den egentligen afser en organisationsfråga och då för öfrigt gällande instruktion för skogsstaten ej lägger hinder för revierförvaltare att, mot det arfvode de kunna sig betinga, betjena enskilde i deras skogshushållning.

Då det, af hvad jag sålunda här anfört, framgår att jag ansett mig ej kunna fästa afseende å 1, 3, 4 och 6 punkterna af motionen, men deremot synnerlig uppmärksamhet vid 2 och 5 punkterna deraf och de deruti angifna 2:ne principer för en lagstiftning i skogshushållnings intresse, hvilka, derest de begge eller endera af dem antagas, påkalla stadganden dels om inskränkning i rättigheten att till utlandet utskeppa här ofvan uppräknade virkesorter och dels angående skyldighet för enskilde att å afverkade skogstrakter bereda återväxt, får jag såsom skäl härför i första rummet åberopa, att begge essa lagstiftningsåtgärder hvar för sig måste verka till skydd för skogarne mot en allt för långt drifven afverkning, och synnerligen för sådana, som upplåtas till afverkning eller afsöndras från hemman på viss tid eller för alltid

under

under eganderätt; och vidare att af de många förslag, som tid efter annan framstälts af intresse för frågan om skogshushållningens ordnande, de af mig förordade mindre än andra inskränka de enskilde skogegarnes rätt att i allmänhet utan förmynderskap från statens sida förfoga öfver sin egendom, och att tiden för tillvägbringande af dessa lagstiftningsåtgärder nu, mera än förr, synes lämplig, då virke af alla sorter, så väl af gröfre som smäckare dimensioner, i alla delar af landet finna afnämare till jernvägar, telegrafer och en mängd industriella företag, såsom pappersmasse-tillverkning, mekaniska snickerier, den inhemska stenkolsbrytningen och framför allt för den så högt uppdrifna jernhandteringen, hvilket allt framkallat liflig konkurrens mellan köpare till allt högre och högre pris; och anser jag mig i följd häraf böra vördsamt hemställa:

att Riksdagens Första Kammare måtte uti underdånig skrifvelse anhålla, det Kongl. Maj:t täcktes i fråga om lagbestämmelser, rörande skogshushållningen i landet, taga i nådigt öfvervägande, huruvida icke dessa hufvudsakligen må grundas på begge eller endera af följande tvänne principer nemligen: inskränkning af rättighet att från riket utföra vissa sorter osågadt virke af smäckrare dimensioner och åliggande för enskilde att å sina skogar efter afverkning åstadkomma återväxt.“